

Välkomna till SKAL-möte 6 december 2024

Tillsammans gör vi skillnad

Tänk på säkerheten

Var och en ansvarar för den information denne delar under mötet
Tänk efter innan du eventuellt delar information om vad som
sagts på mötet

Agenda

- Dagens tema-talare:
 - Säkerhetsskydd, Mattias Åsander, Livsmedelsverket
 - VA-utredningen, Hanna Dufva, utredningssekreterare
 - ICA-handlarnas arbete med krisberedskap, Lars Ilmoni och Karin Lundström, ICA-handlarnas Förbund
- Stående punkter:
 - Pågående utredningar och uppdrag
 - Lägesbild – Jordbruksverket
 - Lägesbild – Livsmedelsverket
 - Lästips och länkar
- Övriga frågor

[Länk till hemsida dokumentation SKAL](#)

Ökad va-beredskap, SOU 2024:82

Hanna Dufva, tidigare utredningssekreterare
SKAL-möte 2024-12-06

Ställningstaganden

- Utredningsarbetet har avgränsats till allmänna vattentjänster och vad som behövs för att de allmänna va-anläggningarna ska kunna drivas och användas
- Ansvaret ska även fortsättningsvis vara allmänt och säkras genom offentligt ägande
- Förändringar kan åstadkommas inom ramen för nuvarande organisation
- Förändringar kan i stora delar åstadkommas genom kompletteringar och ändringar i nuvarande lagstiftning (vattentjänstlagen)

Utmaningar

- Kommunerna har väldigt olika förutsättningar att klara sitt uppdrag
- Finansieringsregelverket är inte ändamålsenligt och det finns ett stort underfinansierat investeringsbehov
- Ett nytt säkerhetsläge, accelererande klimatförändringar och nya miljögifter ställer stora krav på åtgärder
- Kompetensförsörjningen är svår i hela landet och särskilt för små kommuner
- Statens styrning är svag och kommunerna upplever att det är otydligt vilka planeringsförutsättningar som gäller

Utredningens förslagsområden

5. Förstärkt beredskap

6. Klimatanpassning

7. Försörjningsberedskap

8. Stärkt arbete på nationell nivå

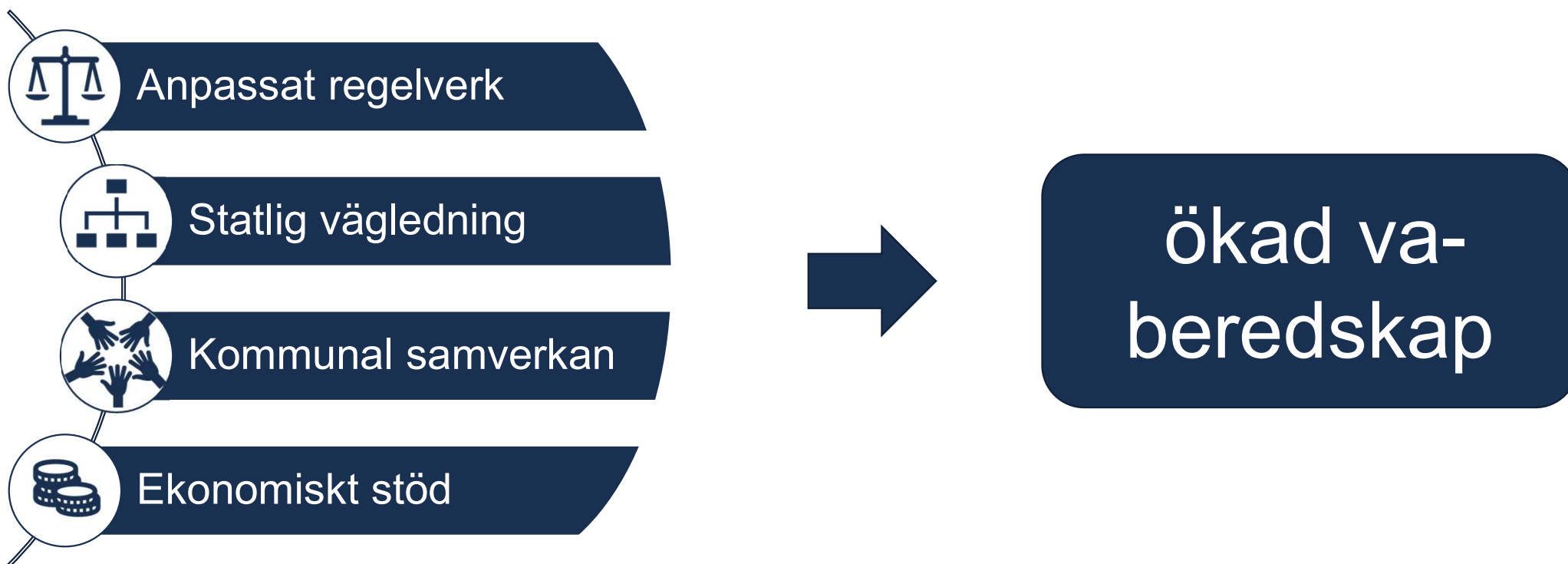
9. Stimulera kommunal samverkan

11. Främja god va-ekonomi

12. Tillräckligt avgiftsuttag

13. Ett nationellt va-investeringsprogram

Utredningens förslagsområden

God va-beredskap

Vardag

Kris

Krig

organisering, finansiering, planering

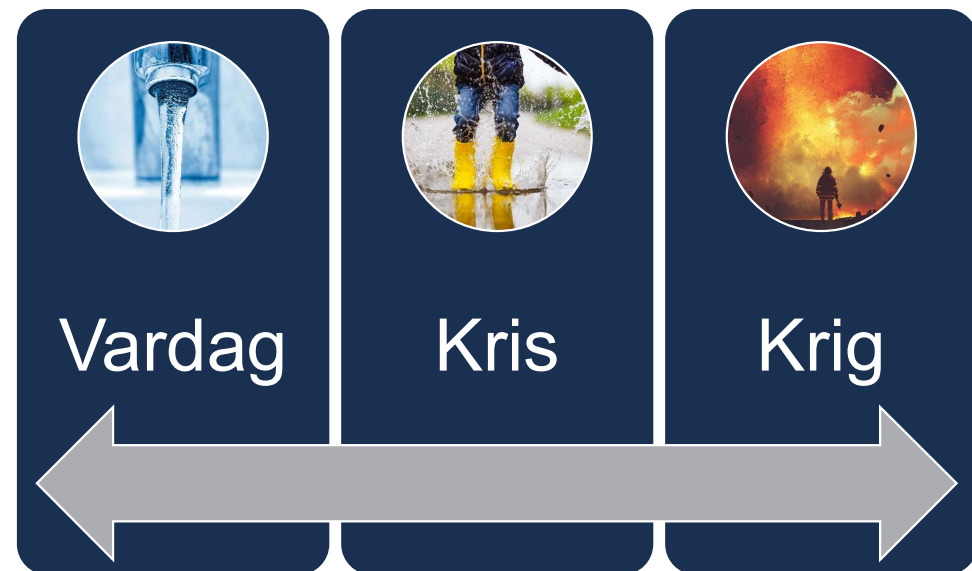
Nya lagkrav gentemot kommunerna

- Reservkapacitet
- Beredskapsplanering
- Utökad planering med hänsyn till klimatförändringar
- Prioritering av allmänna angelägna intressen

Exempel på beredskapsplanering

- Prioritering av leveranser
- Ersättningstjänster
- Säkerställande av kritiska varor
- Reservvatten
- Övning och utbildning
- Klimatanpassning

Prioriteringskravet

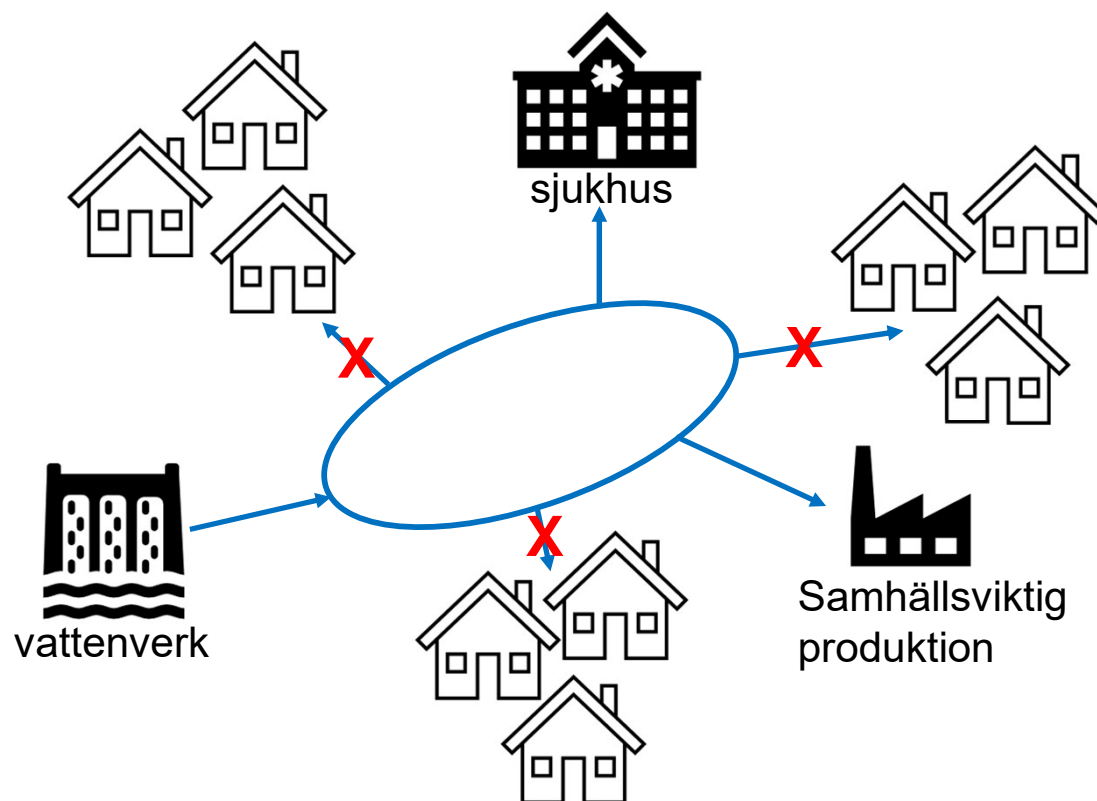
Under fredstida krissituationer och höjd beredskap ska de allmänna va-anläggningarna drivas så att angelägna allmänna intressen prioriteras

De allmänna va-anläggningarna levererar:

- Allmänna vattentjänster (normal hushållsanvändning)
- Vatten och avlopp för att tillgodose *andra allmänna intressen* som exempelvis det vatten och den avloppshantering som behövs för sjukvård, brandförsvaret och viss industriell verksamhet

 De i situationen mest angelägna allmänna intressena ska prioriteras – oavsett om de omfattas av allmänna vattentjänster eller övriga leveranser

Prioritering vid fredstida krissituationer och höjd beredskap – ett exempel

Prioriteringskravet

Om det inte går att genomföra prioriteringen genom tekniska åtgärder?

Administrativa verktyg

- Föreskrifter om användningen av allmänna va-anläggningar för att möjliggöra prioritering
- Möjlighet att meddela förelägganden och förbud om användningen av allmänna va-anläggningar för att möjliggöra prioritering

Övriga förslag om fortsatt arbete

- Nationella beredskapslager
- Nationell förstärkningsresurser för avlopp
- Stärkt nationell laboratorieförmåga
- Kvalitetskrav på hygienvatten
- Vattenskyddsområden för vattentäkter
- Utvecklad nationell samordning med
- Nationell digital kunskapsplattform
- Vattenresursen behöver in i beredskapssystemet

Statens ansvar utökas

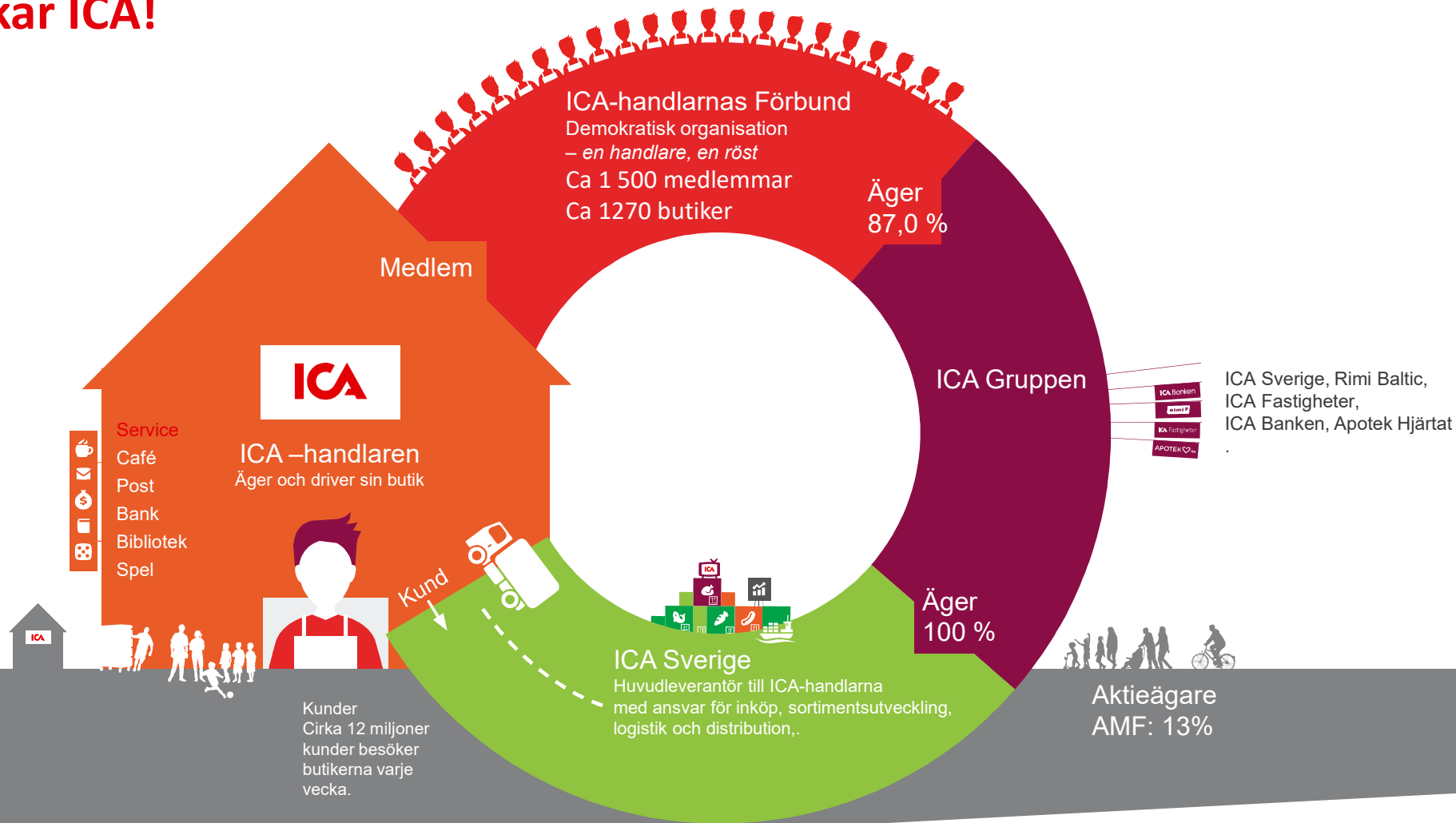
- Livsmedelsverket och Naturvårdsverket får inom sina respektive ansvarsområden meddela föreskrifter om åtgärder för att allmänna va-anläggningar ska kunna drivas under fredstida krissituationer och höjd beredskap
- Länsstyrelsen ska stödja och följa upp kommunernas beredskapsåtgärder enligt vattentjänstlagen
- Länsstyrelsen ska årligen till Livsmedelsverket och Naturvårdsverket rapportera vilka beredskapsåtgärder kommunerna vidtagit och redovisa en bedömning av effekten av vidtagna åtgärder
- Vägledningsansvar för beredskapsplaner och vattentjänstplaner

Statens uppgifter

Tack!

Så funkar ICA!

ICA-handlaren – den samhällsviktiga småföretagaren

- Livsmedel
- Drivmedel
- Läkemedel
- Mindre handlare på glesbygden

ICA-handlarnas beredskapsarbete Prioriterade frågor

- **Samtalspartner till länsstyrelser och kommuner**
- **Lokalt arbete för robusta butiker**
- **Reservuttag för butik**
- **Prioriterade frågor**

ICA-handlarnas beredskapsarbete – samtalspartner till Lst och kommuner

- **Prioriterad fråga sedan 2022**
- **Nationell beredskapsgrupp - ICA-handlarnas Förbund**
- **Ingår i nationella och regionala råd samt branschråd för beredskap över hela landet**
- **Framträdanden på försvars- och beredskapskonferenser över hela landet samt riksdagsseminarium (totalt över 10 st.)**

ICA-handlarnas beredskapsarbete – lokalt arbete för robusta butiker

- **Pilot i Värmland - lokal livsmedelsberedskap**
 - Säffle, Årjäng, Sunne och Karlstad kommun , ICA-butiker, energibolag samt livsmedelsproducenter
 - Fokus på varuförsörjning, energiförsörjning och personal
 - Målet är en lokal modell - "Beredskapsöverenskommelse"
- **Kommuners ansvar för kartläggning, distribution och tillgänglighet till livsmedel är viktig – lokala lösningar för universella beroenden**

Reservuttag i dagligvarubutikerna

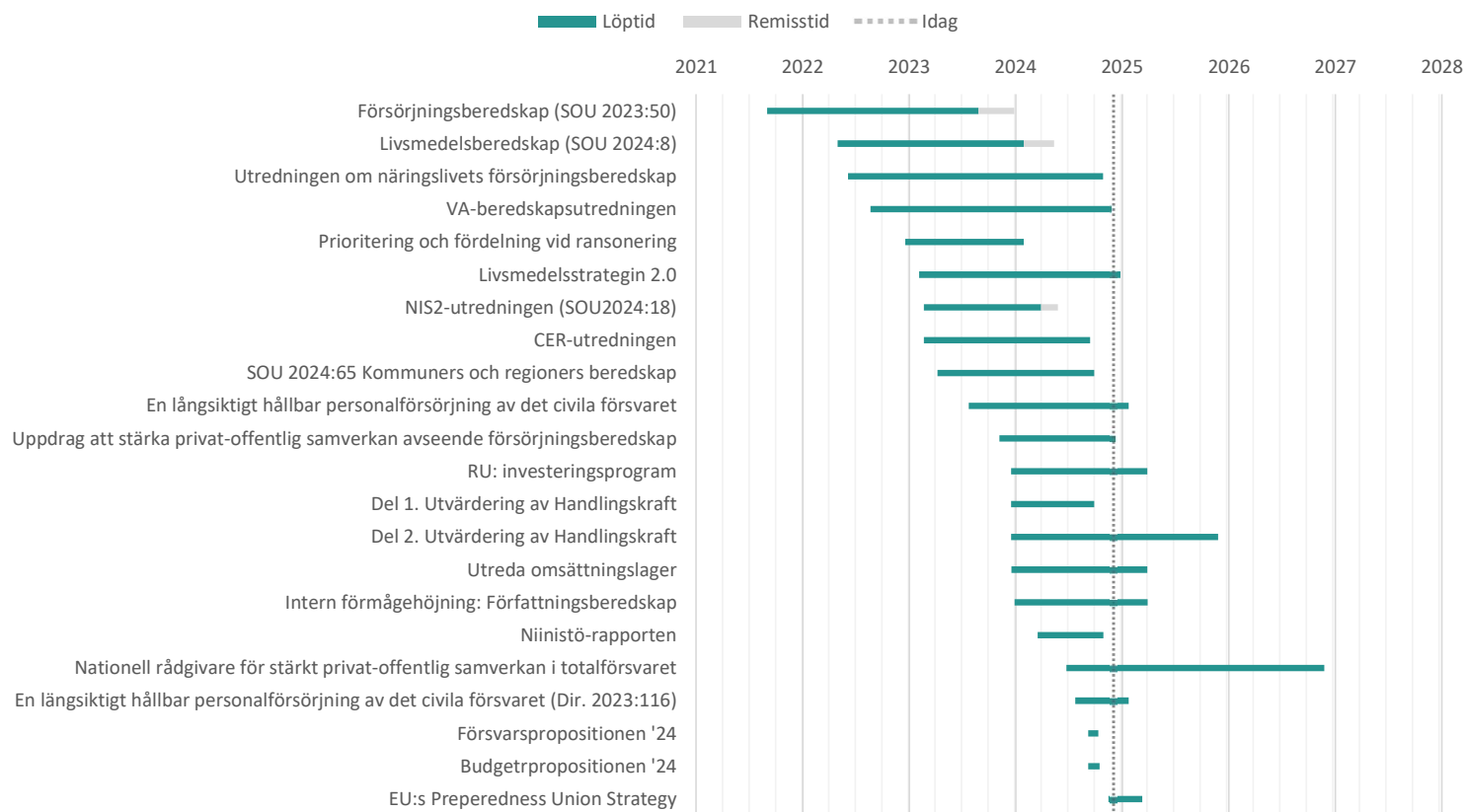
- ❑ Cirka 150 000 kr/butik för installation av uttag för reservaggregat
- ❑ 3000 dagligvarubutiker - total investering 450 miljoner kr.
- ❑ Förslag om 50% statligt bidrag till butik eller fastighetsägare
= 225 miljoner kr.
- Steg 2 - depåer regionalt/lokalt med reservaggregat

Sammanfattning

Prioriterade frågor

- ✓ Reservuttag (handske) till dagligvarubutikerna – investeringsstöd från staten
- ✓ Lagstiftning om kommuners ansvar (*Livsmedelsberedskap för en ny tid*)
- ✓ Lokal modell för samverkan inom krisberedskap - Värmlandspiloten

Utredningar och uppdrag

Oskar Qvarfort
oskar.qvarfort@slv.se

Lägesbild Jordbruksverket

Jordbruksverkets lägesbild

- Mörk ringröta har konstaterats i ett parti utsädespotatis i Skåne i slutet av november. Detta är det första fallet i Sverige sedan 2009. Det angripna partiet kom ursprungligen från Nederländerna. Potatisarna har odlats en säsong i Sverige för att bli nytt utsäde 2025. Sjukdomen orsakas av en bakterie. Angripen potatis är inte farlig att äta, men blir oaptitlig när symptomen börjar framträda. Det viktigaste är att potatisen inte används som utsäde och sprider sjukdomen vidare. På ett angipet skifte är det inte tillåtet att odla potatis på flera år, men det går bra att odla andra grödor.

Jordbruksverkets lägesbild

- En prognos för [jordbrukets sektorskalkyl för 2024](https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2024-12-05-eaa---ekonomisk-kalkyl-for-jordbrukssektorn.-prognos-for-utvecklingen-2023-2024) har publicerats. Prognosen visar att jordbrukets intäkter ökar jämfört med 2023 medan kostnaderna minskar. Ersättningen till eget arbete och kapital har för 2024 beräknats till 13,5 mdr kr, det är en ökning med drygt 50% jämfört med förra året och det näst högsta resultatet genom tiderna.

<https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2024-12-05-eaa---ekonomisk-kalkyl-for-jordbrukssektorn.-prognos-for-utvecklingen-2023-2024>

Lägesbild Livsmedelsverket: dricksvatten samt livsmedel i leden efter primärproduktionen

Livsmedelsverkets samlade bedömning 2024-11-26 är oförändrad sedan föregående lägesbild. Tillgången till mat och dricksvatten bedöms vara god på kort, medellång och lång sikt. Men det finns omvärldsfaktorer som kan få påverkan på Sveriges livsmedels- och dricksvattenförsörjning på medellång och lång sikt.

Ny formulering (men oförändrat läge):

”Fluktuerande tillgång till insatsfaktorer och ett osäkert omvärldsläge innebär risk för flödesstörningar och ökade priser. Det kan i sin tur få konsekvenser på svensk livsmedels- och dricksvattenförsörjning.”

(Lägesbilden i sin helhet bifogas mötesdokumentationen).

Föredragande: Johanna Jansson, johanna.jansson@slv.se

Lästips och länkar

Aktuell lägesbild publicerad av Energimyndigheten 26 november 2024

[Lägesbild Sveriges energiläge \(energimyndigheten.se\)](https://www.energimyndigheten.se/lagesbild-sveriges-energilage)

Filmserie från Försvarmakten om hur en modern konflikt skulle påverka det svenska samhället och vilka krav det ställer på totalförsvaret i serien. 6 filmer, ca 15 min per film

[Krig i vår tid - Försvarmakten \(forsvarsmakten.se\)](https://www.forsvarsmakten.se/krig-i-var-tid)

Europeiska kommissionen inrättar Europeiska jordbruks- och livsmedelsstyrelsen (EBAF), och ansökan för att bilda styrelsens medlemskap är öppen. Den kommer att bestå av högst 30 medlemsorganisationer som företräder jordbrukssamhället, andra aktörer i livsmedelskedjan och det civila samhället.

[Europeiska jordbruks- och livsmedelsstyrelsen \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e300042/attachment_data/data/122022/122022_0001_en.pdf)

Föredragande: Johanna Jansson, johanna.jansson@slv.se

Övriga frågor

**Medskick till nästa möte?
Skriv gärna i chatten eller maila in förslag!**

Kommande möten

Planering inför 2025, inbjudningar har skickats ut fram till sommaren, från vår nya funktionsmejladress: skal@slv.se

Nästa möte är fredag 10 januari kl 10 – 11.30

- Om investeringsprogrammet, Lena Lind, Livsmedelsverket

[Länk till hemsida dokumentation SKAL](#)

Om någonting inträffar som inte hör till det vanliga – kontakta oss!

Livsmedelsverket nås utanför kontorstid via TiB (tjänsteman i beredskap) tel. 018-101 502, tib@slv.se

Om ni har frågor som inte är akuta eller vill att vi kontaktar er, maila till livsmedelsforsorjning@slv.se (sporadisk bemanning under jullovet)

Om ni har frågor om SKAL-arbete, möten med mera maila till skal@slv.se

Tack för idag!